

kiemelkedésen található, hasonlóan az önkormányzat épületének otthont adó Jurisics tér 8. sz. házhoz. Vele szemben, a K-i házsor épületeinek (Jurisics tér 5.) szintje csak kis mértékben változott az évszázadok során.

Az előkerült gazdag leletanyag nagy része viseleti tárgy vagy sírmelléklet. A város alapításának évszázadából nem találtunk temetkezéseket, a 14–15. századból azonban rozettás párta és viseleti tárgyak maradványai származnak. A szerencsés talajösszetétel következtében textil és bőr viseleti elemek is megmaradtak. A 14–16. századi rétegből ezüstsálakkal hímzett felsőruhát, nevezcsizma maradványait, több pártát, fémszálas szegélyllyel ellátott mentét és paszományos viseletek darabjait mentette meg Edőcs Judit restaurátor. Az előkerült leletanyagban szép számmal vannak párizsi kapcsok, fátöltők, övcsatok, gyűrűk és egyéb viseleti tárgyak. Számos koporsót, koporsószerkezetet, ill. ezekhez tartozó szegeket és famaradványokat is dokumentáltunk.

Munkatársak: Mentényi Klára művészettörténész, Kőszegi Ádám, Vágusz Milán és Kolonits László régésztechnikusok, Isztin Gyula régésztechnikus-geodéta és Edőcs Judit restaurátor.

B. BENKHARD LILLA – PAP ILDIKÓ KATALIN

264. Kőszeg, Jurisics-vár (KÖH 41753)

(Vas megye) Kk, Kú

2010. március 16–26. között folytattuk az előző évben megkezdett alapfeltárásokat, négy területen összesen 6 szondával, 22 m²-en.

A vár ÉNy-i sarkánál, a falszoros területén két helyen tártuk fel az alapozást. Az épületsarkon, a 13. századi ÉNy-i toronyhoz illeszkedő 6/1 sz. szondában a tervezett beépítéssel érintett mélységig az alapozás alját nem értük el. A támpillér sarkánál kijelölt szondával megtaláltuk az alapozás alját.

A várfalon kívül, ugyanezen kialakítandó helyiségcsoporttal határos feltárási helyen az alapozás mélységét a beépítéssel érintett mélységig nem értük el, itt a talajvíz szintjéig, a várakok újkori mélységéig végeztük a feltárást.

Az elővár területén a turistaszálló ÉK-i sarkán kijelölt szondával az épület eredeti alapozását nem tudtuk megfigyelni, itt modern beton alapmegerősítés támasztja az alapfalat. Az épület ÉNy-i sarkán megfigyelhettük az alapozást és annak alapozási síkját. E szint alatt korábbi alapfalak találhatóak, melyeket vastag feltöltés takar.

Az elővárat határoló D-i, várakok felőli támpalnál kijelölt szondánkkal elértük az alapozás mélységét, a veszélyes állapotú támpfal gyenge alapozásának mélységét megfigyelhettük, az újkori feltöltési réteg és a fal építési kora is az újkorra tehető.

A feltárási rétegmegfigyelései és szintadatai fontos új információt szolgáltattak a vár építéstörténetének megismeréséhez. A falszoros ÉNy-i részén a 13. századi saroktorony építését megelőző, középkori régészeti ré-

tegeket figyelhettünk meg. A falszoros É-i szakaszának elbontása a török ostrommal hozható összefüggésbe, de körülményei közelebbről nem ismertek és régészeti kutatás sem folyt itt. A belső várfalat támasztó nagy támpillérek eredete ezzel a változással függ össze. Az egyik támpillérnél megtalált, várakokra utaló felszint egyelőre nem tudjuk közelebbről datálni, de feltehető, hogy már a falszoros bontása után keletkezett. A vastag feltöltésbe egy cölöpsort helyeztek el, mely a külső várfalat ezen a szakaszon helyettesítő, kettős cölöpsorból álló, földdel kitöltött erődítéscső része lehetett. A védmű megszüntetésével rétegmegfigyeléseink szerint összefügg a nagy támpillér építése, mely az 1532-es ostromban megsérült É-i palotaszárny helyén létrehozott ágyúteraszt támasztotta meg.

A külső várfal álló szakaszának végénél megtalálhattuk az egykori várakok alját, a feltöltésből datáló leletanyag is került elő, mely az újkoron belüli keletkezést pontosíthatja. A falhoz épített utólagos támpillér és a falazatba befoglalt, negatívként megőrződött ferde támaszgerenda nyoma a fallal kapcsolatos, ekkor jelentkező statikai problémák jelei, melyek a várakok későbbi feltöltését is sürgetőbbé teheték.

Az elővárban két korábbi épületrész falmaradványait találtuk meg. A D-i oldalon álló turistaszálló, egykori istálló helyén vastag kőfalú korábbi épület állt, melyet rétegmegfigyelésekben itt nem volt módunk keletkezni. A vár felőli árok mentén a mai épület alapozása alatt a várakokkal párhuzamos kőfal talán a várakok korábbi ellenfala volt.

Konzulens: B. Benkhard Lilla régész.

Munkatársak: Radics András, Wolf Ernő régésztechnikusok, Laczi Orsolya, László Emese, Nagy László, Nagy Szabolcs, Pető Zsuzsa, Schneider Ágnes régészhallgatók.

RÁCZ MIKLÓS

265. Kőszeg-Kőszegfalva, Kőszegfalvi-rétek (KÖH 68997)

(Vas megye) Rő

2010. augusztus 12-én a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal a lukácsházi árvíztározó építési munkájához kapcsolódóan engedély nélküli földmunka tárgyában helyszíni szemlét tartott. Megállapították, hogy korábban nem engedélyezett területen hordták el a humuszt és kb. 1,6 m mélységben kitermelték a földet, amivel a régészeti lelőhelyet megrongálták. A Vas Megyei Múzeumok Igazgatósága a leletmentést szeptember 14–23. között végezte el.

Az elmarkolt rész metszetében nagy vörös folt és téglából épített falak maradványa jelentkezett. A metszetben látható két falszerű képződményhez további új téglák kapcsolódtak K felé. A leletmentés keretében a téglágető kemence 3 m hosszú szakaszát tártuk fel két fázisban. Elsőként az É-i oldalon előkerült a boltív megmaradt szakasza, de sajnos a felmenő szerkezet helyén csak átégett vörös omladék feküdt. A második

szakaszban a D-i oldalon, már a metszetben is látszódo alapfalakon túl, feltehetőleg a boltívhez tartozó szabályos szerkezetben megépített téglák kerültek elő. A tégláégető Ny-i oldalát a markoló elvitte, így csak 3 m-es szakaszon lehetett a jelenséget megfigyelni. A jelenség K-i oldalán szintén a boltív indítása és a beszakadt boltozat omladéka került elő. Az itt készített metszetben a kemence fűtőcsatornájának szerkezeti felépítését (alapfalai, boltozatának indítása) és betöltésének ép rétegsorát jól megtudtuk figyelni. Felületben K felé még 1,20 m hosszan látszódo a boltíves rész folytatása. Ezt követően csak vörös színű téglás omladékréteg (a beszakadt boltozat omladéka) volt látható a megtisztított szakaszon.

Az ősz folyamán tovább folytattuk a régészeti megfigyelést, majd október 18. és november 9. között újabb megelőző feltárássra került sor. A leletmentés helyszíne körüli területen a humusz eltávolítása után kiderült, hogy az akkor még egy jelenségnek vélt vörös téglás, törmelékes omladék, valójában több jelenséget takar: egy munkagödörből induló, két, négyszögletes alaprajzú tégláégető és kicsit távolabb egy kör alakú kerámiaégető kemence bontakozott ki.

A leletmentéskor feltárt tégláépítményről is tisztázódott, hogy tégláégető kemence. A leletmentés keretei között feltárt része maga az égetőtér. Ehhez a leletmentés során feltárt 330 cm hosszú (nem a kemence teljes hossza) égetőtérhez tartozott egy boltíves szerkezetű, 240 cm hosszú, 120 cm széles, szintén terrazzoal kikent tüzelőcsatorna. A tüzelőcsatorna mindkét fala (a boltív indításával) viszonylag jó állapotban került elő.

A kisebbik tégláégető kemence a leletmentéskor talált tégláégetőtől ÉK-re került elő. A 210×210 cm-es égetőtérhez itt egy 100–120 cm hosszú, 60 cm széles tüzelőcsatorna tartozott. A tüzelőcsatorna és az égetőtér alját is terrazzoal kenték le. Ezen kisebbik tégláégető kemence állapota volt a legjobb, mivel az oldalfalai között szinte épségben maradt ránk a belső szerkezete: a rostély, alatta a rostélyt tartó, boltívesen rakott áthidaló támpillérek és legalul a kemencealj hamus betöltése. A rostélyt szabályos rendben, kisméretű, négyszögletes római téglából rakott, párhuzamosan futó téglasorokból építették meg. A rostély tégláit K-i és Ny-i oldalukon félkör alakban vágták ki az égetéshez szükséges lyukacsos szerkezet kialakításához.

A kerámiaégető kemence a kisebbik tégláégető kemencétől K-re került elő, tájolása megegyezik azzal (É-D). Maga a kemence kicsiny tüzelőcsatornával (90×60 cm) és kör alakú égetőtérrel (Á=178 cm) rendelkezik. A kör alakú égetőtér közepén többsoros, hosszúkás római téglából épített boltív található. A kör alak szélén pedig félkör alakban kicsi, négyszögletes téglákból álló tartóoszlopok, amelyek a rostély alátámasztásául szolgáltak.

Leletek jobbára a kerámiaégető kemencéből, ill. a két tégláégető közös munkagödöréből kerültek elő.

Szakszerű állagmegóvás után a régészeti jelenségeket gépi erővel földdel visszatakarták.

Munkatársak: Isztin Gyula geodéta és régésztechnikus, Vámos Péter régésztechnikus.

MLADONICZKI RÉKA

266. Kőszeg, Városház utca 4.

(KÖH 69525)

(Vas megye) Kk

2010. december 15–16-án régészeti megfigyelést folytattunk Kőszeg történelmi főterén és a Városház utca 4. sz. telken, ahol szennyvízbekötésre került sor. A telek a hajdani várórokba esik, a Városház u. 4. kapuja alatt húzódik a hajdani városfal, amelynek 70–80 cm mélységben korábban már elbontott, 155–160 cm széles maradványait találtuk meg. A városfal fölötti bolygatott földben levélmintás, 17. századi kályhacsempék töredékeit találtuk.

A Kelcz-Adelffy utcában és a Jurisics tér DK-i sarkában több helyen figyeltünk meg feltételezhetően a Lábasház helyén működő vágóhídhöz köthető égett állatcsontokat. Az árokszakasz bolygatott földjéből néhány szórvány kályhacsempé-töredéket gyűjtöttünk.

PAP ILDIKÓ KATALIN

267. Krasznokvajda, Kőtelek-dűlő

(KÖH 16025)

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) U

2010. május 4-én örökségvédelmi hatástanulmány készítéséhez kapcsolódó bejárást végeztünk a Cserehát területén. A Krasznokvajda és Büttös közötti műút kezdő szakaszának É-i oldalán, ahol feltehetően az ismert neolitikus lelőhely K-i szélé húzódik, egy elkerített gyümölcsöst találtunk. Kerítésének külső oldalán, néhány fűmentes folt, ill. túrás helyén, mintegy 250 m hosszú szakaszon néhány apró cseréptöredéket, paticsdarabot és egy obszidiánszilánkot gyűjtöttünk. A leletek arra utalhatnak, hogy az ismert neolitikus település valóban kiterjedt erre a területre is.

Munkatársak: Galkó József, Gál-Mlakár Viktor, Hajdú István, Kalászdai György.

CSENGERI PIROSKA

268. Kunadacs, Hosszú-dűlő Észak

(KÖH 75677)

(Bács-Kiskun megye) Ő, Á, Kk

2010. november 4-én helyszíni bejárással valószínűleg egy illegális homokbányára bukkantunk. A Jónai-járás és a Hosszú-dűlő határában egy ÉNy-DK irányú, a környezetéből erőteljesen kiemelkedő homokos hát található. A hát Ny-i oldalát érinti a homokbánya. A metszetfalban objektumok körvonalaí rajzolódottak ki. A homokbánya metszetfalából és a domb még meglévő részéről régészeti leletanyagot, közelebbről nem meghatározható őskori, Árpád-kori és késő középkori leletanyagot gyűjtöttünk.